

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

જય સિંઘ વિરૂદ્ધ ભારતીય સંઘ અને અન્યો., ઓગસ્ટ ૧૮, ૨૦૦૬.
[અરિજીત પસાયત, ન્યાયમૂર્તીશ્રી અને એસ.એચ. કપાડિયા, ન્યાયમૂર્તીશ્રી]

સેવા કાયદો :- બરતરફી --- સહાયક બટાલિયનમાં દૈનિક વેતન કોન્સ્ટેબલોની લાયકાત --- કેટલાક કોન્સ્ટેબલોના ગેરવર્તણૂકનો અહેવાલ --- સહાયક બટાલિયનના (વિખેરી નાખ્યા/સમાપ્ત) વિસર્જનનો નિર્ણય --- તેમની સેવાઓની સમાપ્તિ --- વિભાગીય રજૂઆત અને અપીલમાં, બટાલિયનના (વિખેરી નાખ્યા) વિસર્જનને કારણે અને ગેરવર્તણૂકના અહેવાલને કારણે તેમને નિયમિત સેવામાં સમાવિષ્ટ કરવા માટે યોગ્ય ન હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું હતું --- હાઈકોર્ટ દ્વારા તેમની રિટ અરજીની બરતરફી --- અપીલ પર, ઠરાવાયુ : નોકરીમાંથી (બરતરફી) કાઢી મૂકવાનો નિર્ણય વાજબી હતો --- રોજગાર (નિમણુંક) ની શરતો અને નિયમો દ્વારા પરવાનગી મુજબ તે ખાલી કરાવવાનો (ફરજમુકિત નો) એક સરળ આદેશ હતો --- તેમનું ગેરવર્તણૂક ફક્ત એક હેતુ હતો, નોકરીમાંથી કાઢી મૂકવાનો પાયો નહીં. ગેરવર્તણૂક --- નોકરીમાંથી કાઢી મૂકવાનો હેતુ હોય કે પાયો --- ઠરાવાયુ: તેનો નિર્ણય દરેક કેસની વાસ્તવિક પૃષ્ઠભૂમિ (હકીકત ધ્યાને લઈને) માં લેવાનો છે.

પ્રતિવાદી નં.૩ દ્વારા અપીલકર્તાઓની કામચલાઉ ધોરણે "દૈનિક વેતન કોન્સ્ટેબલ" તરીકે ભરતી કરવામાં આવી હતી.તેમને સહાયક બટાલિયનમાં તૈનાત કરવામાં આવ્યા હતા.પ્રતિવાદીઓ દ્વારા આ બટાલિયનને વિખેરી નાખવાનો અને તેના સ્થાને કાયમી બટાલિયન સ્થાપિત કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો. અપીલકર્તાઓ અન્ય લોકો સાથે સામાન્ય હડતાળ પર ઉતર્યા હતા. આવી ભરતીઓને કાયમી બટાલિયનમાં નિયુક્ત કરવા માટે ગણવામાં આવતી હતી. અપીલકર્તાઓની સેવાઓ આ આધાર પર સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી કે એકમના વિસર્જન (*વિખેરી નાખ્યા*) ને કારણે તેમની સેવાઓની હવે જરૂર નથી. અપીલકર્તાઓનું વર્તન સેવાના પ્રમાણપત્રમાં 'અસંતોષકારક' તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું હતું. સમાપ્તિ (*ફરજ મુકિત*) સામેની તેમની રજૂઆતો એ અવલોકન કરીને નકારી કાઢવામાં આવી હતી કે બટાલિયનના (*વિખેરી નાખ્યા*) વિસર્જન પછી તેમની સેવાઓની હવે જરૂર નથી અને તેમના ગેરવર્તણૂક અને તેમના વલણને કારણે તેઓ નિયમિત ધોરણે શોષણ (*ફરી ફરજ* માટે યોગ્ય જણાતા નથી. તેમની ખાતાકીય અપીલ પણ નામંજૂર કરવામાં આવી હતી. તેમની રિટ પિટિશન પણ હાઈકોર્ટ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી. તેથી વર્તમાન અપીલ. અરજીઓ ફગાવી દેતા કોર્ટે

ઠરાવ્યુ : ૧. (*ફરજ મુકિત*) સમાપ્તિના આદેશને એ હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં દોષિત ઠેરવી શકાતો નથી કે જે વર્તન માટે અપીલકર્તાઓ નિયમિત કરવા માટે યોગ્ય ન હોવાનું જણાયું હતું તે શિસ્તબદ્ધ દળના સભ્યો હોવાનું કહી શકાતું નથી; કે તે નિમણૂકની શરતો અને/અથવા નિયમો દ્વારા મંજૂરી મુજબ સમાપ્તિનો સરળ આદેશ હતો; અને જે અનુશાસનહીનતા માટે તેમને અયોગ્ય (*ઠરાવવા*) શોધવા માટે સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો તે (*ફરજ મુકિત*) સમાપ્તિ આદેશનો પાયો ન હતો, પરંતુ મોટાભાગે તેનો હેતુ હતો. [૭૩૭-બી-ઈ]

૨. કઈ પરિસ્થિતિમાં ગેરવર્તણૂકનો આરોપ હેતુ હશે અને કયા કિસ્સાઓમાં તે સેવાની સમાપ્તિ માટેનો પાયો હશે તે દરેક કેસની વાસ્તવિક પૃષ્ઠભૂમિમાં ચુકાદો આપવો પડશે.[૭૩૮-એ-બી]

રાધે શ્યામ ગુપ્તા વિરુદ્ધ યુ.પી. સ્ટેટ એગ્રો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કોર્પોરેશન લિ. અને અન્ય., [૧૯૯૨] ૨ એસ.સી.સી. ૨૧; સમશેર સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય., [૧૯૭૪] ૨ એસ.સી.સી. ૮૩૧; ગુજરાત સ્ટીલ ટ્યુબ્સ લિ. અને અન્ય. વિરુદ્ધ ગુજરાત સ્ટીલ ટ્યુબ્સ મજદૂર સભા અને અન્ય., [૧૯૮૦] ૨ એસ.સી.સી. ૫૯૩; એ.જી. બેન્જામિન વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, (૧૯૬૭) ૧ એલ.એલ.જે ૭૧૮; પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ સુખ રાજ બહાદુર, એ.આઈ.આર. (૧૯૬૮) એસ.સી. ૧૦૮૯; ધનંજય વિરુદ્ધ મુખ્ય કાર્યકારી અધિકારી, જિલ્લા પરિષદ, જાલના, [૨૦૦૩] ૨ એસ.સી.સી. ૩૮૬; મેથ્યુ પી. થોમસ વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય નાગરિક પુરવઠા નિગમ લિમિટેડ અને અન્ય., [૨૦૦૩] ૩ એસ.સી.સી. ૨૬૩; દીપ્તિ પ્રકાશ બેનર્જી વિરુદ્ધ સત્યેન્દ્ર નાથ બોઝ નેશનલ સેન્ટર ફોર બેઝિક સાયન્સિસ, કલકત્તા, [૧૯૯૯] ૩ એસ.સી.સી. ૬૦; પવનેન્દ્ર નારાયણ વર્મા વિરુદ્ધ સંજય ગાંધી પીજીઆઈ ઓફ મેડિકલ સાયન્સિસ, [૨૦૦૨] ૧ એસ.સી.સી. ૫૨૦ અને હરિયાણા રાજ્ય અને અન્ય. વિ. સત્યેન્દ્ર સિંહ રાઠોડ, [૨૦૦૫] ૭ એસ.સી.સી. ૫૧૮, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. નવી દિલ્હી ખાતે દિલ્હી હાઈકોર્ટના તા.૦૯.૧૨.૨૦૦૪ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી, રીટ પિટીશન (સિવિલ) નં.૪૭૯૪/૧૯૯૫.

સિવિલ અપીલ સાથે નં.૫૧૨/૨૦૦૬, ૫૧૩/૨૦૦૬, ૫૧૧/૨૦૦૬ અને ૫૧૪/૨૦૦૬.

અપીલકર્તા તરફે વી. શિવસુબ્રમણ્યમ, ચુદ્ધવીર ચાદવ અને જે. એમ. નાનાવતી એસોસિએશન્સ (એન. પી.).

પ્રતિવાદીઓ તરફે ઇન્દ્ર સાહની, કુણાલ વર્મા અને સુષ્મા સૂરી.

કોર્ટનો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો

અરિજીત પસાયત, ન્યાયમૂર્તિશ્રી. આ અપીલમાં સમાન પ્રશ્નો સામેલ છે અને તેથી, આ સામાન્ય ચુકાદા દ્વારા તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે. અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરાયેલી રિટ પિટિશનને દિલ્હી હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે ફગાવી દીધી હતી અને જણાવ્યું હતું કે તેમની સેવાઓની સમાપ્તિ કોઈ (બુલ/કમી જણાતી) નબળાઈથી થતી નથી

સિવિલ અપીલ નં.૫૧૦/૨૦૦૬ રિટ પિટિશન નં. ૪૭૯૪/૧૯૯૫ જ્યારે અન્ય અપીલ અન્ય રિટ અરજીઓ સાથે સંબંધિત છે જેનો નિકાલ સામાન્ય ચુકાદામાં વ્યક્ત કરેલા અભિપ્રાયને અનુસરીને કરવામાં આવ્યો હતો.

ટૂંકમાં હકીકતની પૃષ્ઠભૂમિ નીચે મુજબ છે:

અપીલકર્તાઓને પ્રતિવાદી નં.૩ દ્વારા "દૈનિક વેતન કોન્સ્ટેબલ" તરીકે ભરતી કરવામાં આવ્યા હતા અને તેમને ૧૨૪ સહાયક બટાલિયન નામની સહાયક બટાલિયનમાં નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. જ્યારે અપીલકર્તાઓ આ રીતે કામચલાઉ ધોરણે સેવા આપી રહ્યા હતા, ત્યારે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ઉક્ત બટાલિયનને વિખેરી નાખવાનો અને તેના સ્થાને કાયમી બટાલિયન સ્થાપિત કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો. તે સમયે અપીલકર્તાઓ અન્ય લોકો સાથે મુશ્કેલીમાં સામાન્ય હડતાળ પર ઉતર્યા હતા. ત્યારબાદ તેમણે તેમની હડતાળ પાછી ખેંચી લીધી હતી. અપીલકર્તાઓ સહિત તમામ દૈનિક વેતન કોન્સ્ટેબલના કેસોને તેમના નિયમિત કરવા અને તેમને કાયમી બટાલિયનમાં મૂકવા માટે વિચારણા કરવામાં આવી હતી. જોકે, અપીલકર્તાઓની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી અને તમામ અપીલકર્તાઓને સમાન સેવા પ્રમાણપત્રો જારી કરવામાં આવ્યા હતા. સમાપ્તિનું કારણ આપતા સેવાના ઉપરોક્ત પ્રમાણપત્રની કલમ નં.૧૦ વિરુદ્ધ, એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે એકમના (વિખેરી નાંખવાના) વિસર્જનને કારણે હવે સેવાઓની જરૂર નથી, તેથી અપીલકર્તાઓની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી રહી છે. ઉપરોક્ત પ્રમાણપત્રની કલમ નં.૧૨ એ વર્તનની વાત કરે છે કે જેની સામે ત્રણ મુખ્ય બાબતો સારી, સંતોષકારક અને અસંતોષકારક તરીકે પ્રદાન

કરવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાનું વર્તન ઉપરોક્ત કોલમમાં "અસંતોષકારક" તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું હતું.

બરતરફીના ઉપરોક્ત આદેશોથી વ્યથિત થઈને, અપીલકર્તાઓએ રજૂઆતો રજૂ કરી હતી, જેના પર સીઆરપીએફના નાયબ પોલીસ નિરીક્ષક (જનરલ) દ્વારા વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો. ૫ મી એપ્રિલ, ૧૯૯૫ ના રોજ એક સંદેશાવ્યવહાર દ્વારા, અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રજૂઆતો નિકાલ કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત આદેશમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે અપીલકર્તાઓ દૈનિક વેતનના આધારે સંપૂર્ણપણે કામચલાઉ ધોરણે સીઆરપીએફ સાથે સહાયક કોન્સ્ટેબલ તરીકે (નિમણુંક થયેલ) રોકાયેલા હતા અને ૧૨૪ સહાયક બટાલિયનના કમાન્ડન્ટ દ્વારા અહેવાલ મુજબ ગેરવર્તણૂક અને વલણને કારણે સહાયક બટાલિયનને વિખેરી નાખવામાં આવતા તેઓ સીઆરપીએફમાં નિયમિત ધોરણે (નિમણુંક) શોષણ માટે યોગ્ય ન હોવાનું જણાયું હતું.

ઉપરોક્ત કારણોસર, ઉપરોક્ત રજૂઆતો યોગ્યતા વિનાની હોવાનું જણાયું હતું અને નકારી કાઢવામાં આવી હતી.

તેનાથી વ્યથિત હોવાને કારણે એક અપીલ પણ દાખલ કરવામાં આવી હતી જેનો પણ ૪ જૂન, ૧૯૯૪ના આદેશ દ્વારા નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો. આ આદેશમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તાઓ દૈનિક વેતનના આધારે ૧૨૪ સહાયક બટાલિયન સીઆરપીએફમાં (નિમણુંક પામેલ) રોકાયેલા હતા અને આવી વ્યક્તિઓની સેવાઓ કોઈપણ સમયે કોઈ કારણ આપ્યા વિના સમાપ્ત કરી શકાય છે. એવું જોવા મળ્યું હતું કે સહાયક બટાલિયન ૩૧ માર્ચ, ૧૯૯૪ના રોજ વિખેરી નાખવામાં આવી હતી અને માત્ર તે જ કોન્સ્ટેબલને રોકવામાં (રાખવામાં) આવ્યા હતા જેઓ તમામ બાબતોમાં યોગ્ય હતા અને અપીલકર્તાઓ ઉપરોક્ત શ્રેણીમાં ન આવતા હોવાથી તેમની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી. પરિણામે, તેમની અરજીઓ નકારી કાઢવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તાઓએ પ્રતિવાદીઓના આદેશો અને કાર્યવાહીને પડકારતી હાઈકોર્ટ સમક્ષ ત્રણ રિટ અરજીઓ દાખલ કરી હતી.

હરીફ (સમાવાળા/અપીલકર્તા) રજૂઆતોની વિચારણા પર ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે જે વર્તન માટે અપીલકર્તાઓ નિયમિત કરવા માટે યોગ્ય ન હોવાનું જણાયું હતું તે કોઈ પણ પ્રકારની (વિચારણા વગર) કલ્પના દ્વારા શિસ્તબદ્ધ દળના સભ્યો હોવાનું ન કહી શકાય. તદનુસાર, રિટ અરજી રદ કરવામાં આવી હતી. એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે અપીલકર્તાઓની યોગ્યતા શોધતા પહેલા પ્રતિવાદીઓનું કાર્ય કોઈ સજા લાદવા જેવું નથી અને તેથી, કોઈ તપાસ શરૂ કરવાની જરૂર નથી. રિટ અરજદારો સંબંધિત સમયે સીઆરપીએફના સભ્યો હતા, એક શિસ્તબદ્ધ દળ અને ઉચ્ચ સ્તરની શિસ્તની માંગ કરવામાં આવી હતી. નોકરીદાતાએ નિમણૂકની શરતો અને/અથવા નિયમો દ્વારા મંજૂરી મુજબ સમાપ્તિનો સરળ આદેશ પસાર કર્યો. અપીલકર્તાઓને અયોગ્ય શોધવા માટે જે શિસ્તભંગનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો તે સમાપ્તિના આદેશનો પાયો ન હતો, પરંતુ મોટાભાગે તેનો હેતુ હતો.

ઉપર નોંધ્યા મુજબ, રિટ અરજીઓ રદ કરવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તાઓ માટે વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે (ફરજમુકિત) સમાપ્તિ સરળીકરણ એક છદ્માવરણ હતું. કથિત અનુશાસનહીનતા એ (ફરજમુકિત) સમાપ્તિ માટે નો પાયો હતો, નહીં કે હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલ હેતુ. અપીલકર્તાઓને રિંગ લીડર્સ તરીકે વર્ણવવા માટે કોઈ (હકીકત) સામગ્રી ન હતી, જેમણે અગાઉની ૧૨૪ સહાયક બટાલિયનના અન્ય એડ-હોક કોન્સ્ટેબલને કથિત રીતે ઉશ્કેર્યા હતા. આ સંબંધમાં કોઈ સંપૂર્ણ તપાસ કરવામાં આવી ન હતી. એવું લાગે છે કે પ્રાથમિક તપાસ પોસ્ટના ઉચ્ચ ક્રમા કિત અધિકારી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવી હતી. પ્રતિવાદીઓ માટેના વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા અનુસાર સત્તાવાળાઓ સંતુષ્ટ હતા કે અપીલકર્તાએ અયોગ્ય કૃત્ય તેમને એવી સંસ્થામાં નોકરી માટે અયોગ્ય બનાવે છે જે સૌથી પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિઓમાં સેવા આપવા માટે સહનશીલતા, સહનશક્તિ અને ઉચ્ચ ક્રમની શિસ્તની માંગ કરે છે. અપીલકર્તાઓને દળમાં નિયમિત કેડેટ

તરીકે ભરતી કરવામાં આવ્યા ન હતા અને હકીકતમાં તેઓ દૈનિક વેતન ધરાવતા કેડેટ હતા.એવું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે અસંતોષકારક વર્તણૂકને ધ્યાનમાં રાખીને તેમને (ફરજ માટે યોગ્ય) શોષણ માટે ગણવામાં આવતા ન હતા.

કઈ પરિસ્થિતિમાં ગેરવર્તણૂકનો આરોપ (નો) હેતુ હશે અને કયા કિસ્સાઓમાં તેનો પાયો હશે તે દરેક કેસની વાસ્તવિક પૃષ્ઠભૂમિમાં નક્કી કરવું પડશે. અનેક બંધારણીય બેંચના ચુકાદાઓ અને ૭ ન્યાયાધીશોના ચુકાદા સહિત અનેક નિર્ણયોમાં આ મુદ્દાની તપાસ કરવામાં આવી છે. આ અદાલતે રાધે શ્યામ ગુપ્તા વિરુદ્ધ યુ. પી. સ્ટેટ એગ્રો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કોર્પોરેશન કેસમાં વિવિધ નિર્ણયોનું વિસ્તૃત વિશ્લેષણ કર્યું હતું. લિમિટેડ અને અન્ય (૧૯૯૯ (૨) એસસીસી ૨૧).સમશેર સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય કેસમાં ૭ ન્યાયાધીશો દ્વારા આ મામલાની વિસ્તૃત તપાસ કરવામાં આવી હતી. (૧૯૭૪ (૨) એસસીસી ૮૩૧).ઉપરોક્ત કેસમાં ફક્ત ૭૯ અને ૮૦માં નીચે મુજબ નોંધવામાં આવી હતી:

"૭૯.સતર્કતા નિયામક દ્વારા નિયુક્ત તપાસ અધિકારીએ અપીલકર્તાની પીઠ પાછળ સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધ્યા હતા. આ તપાસ ગેરવર્તણૂકના આરોપોની સચ્ચાઈ જાણવા માટે હતી. ન તો અહેવાલ કે ન તો તપાસ અધિકારી દ્વારા નોંધાયેલા નિવેદનો અપીલકર્તા સુધી પહોંચ્યા. તપાસ અધિકારીએ ગેરવર્તણૂકના આરોપો પર તેમના તારણો આપ્યા. ઉચ્ચ અદાલતે તપાસ અધિકારીનો અહેવાલ સ્વીકાર્યો હતો અને ૨૫ જૂન, ૧૯૬૯ના રોજ સરકારને પત્ર લખ્યો હતો કે અહેવાલના પ્રકાશમાં અપીલકર્તા સેવામાં જાળવી રાખવા માટે યોગ્ય વ્યક્તિ નથી.સમાપ્તિનો આદેશ અહેવાલમાં કરવામાં આવેલી ભલામણોને કારણે હતો.

૮૦. ઈશ્વર ચંદ અગ્રવાલની સેવાઓ સમાપ્ત કરવાનો આદેશ સ્પષ્ટ રીતે કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં સજા તરીકે છે. ઉચ્ચ અદાલતે ઈશ્વર ચંદ અગ્રવાલને માત્ર કલમ ૩૧૧ હેઠળ રક્ષણ આપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો, પરંતુ ગૌણ ન્યાયતંત્ર પર ગૌરવપૂર્ણ નિયંત્રણનો પણ ઇનકાર કર્યો હતો. આદેશનું સ્વરૂપ નિર્ણાયક નથી કે શું આદેશ સજા દ્વારા છે કે નહીં. સેવાને સમાપ્ત કરતો (દોષી) નિર્દોષ શબ્દોનો આદેશ

પણ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં સ્થાપિત કરી શકે છે કે કલમ ૩૧૧ ની જોગવાઈના ઉદ્ધંધનમાં કલંક સાથે સંકળાયેલા ગેરવર્તણૂકના ગંભીર અને ગંભીર પાત્રના આક્ષેપોની તપાસ કરવામાં આવી છે. આવા કિસ્સામાં ક્રમના સ્વરૂપની સરળતા કોઈ પવિત્રતા નહીં આપે. ઈશ્વર ચંદ અગ્રવાલના કિસ્સામાં પણ એવું જ થયું છે. (ફરજમુકિત) સમાપ્તિનો આદેશ ગેરકાયદેસર છે અને તેને અલગ રાખવો જોઈએ.

ગુજરાત સ્ટીલ ટ્યુબ્સ લિમિટેડ અને ઓઆરએસ વિ. ગુજરાત સ્ટીલ ટ્યુબ્સ મજૂર સભા અને અન્યો. (૧૯૮૦ (૨) એસ. સી. સી. ૫૯૩) તે નીચે પ્રમાણે જોવામાં આવ્યું હતું:

"૫૩ : (માલિક એ) માસ્ટર્સ નોકરોને બરતરફીના કાયદા સાથે છુપાઈને રમવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી અને સાદા અને યોગ્ય માપદંડને પારિભાષિક કવર-અપ્સ દ્વારા અથવા માનસિક પ્રક્રિયાઓને અપીલ દ્વારા ખોટી રીતે નિર્દેશિત ન કરવા જોઈએ, પરંતુ આદેશના મૂળ કારણ પર આધારિત હોવા જોઈએ, પછી ભલે તે જાહેર હોય કે અપ્રગટ. કોર્ટ (ફરજ મુકિત) સમાપ્તિના ઔપચારિક આદેશ સાથે જોડાયેલી અન્ય કાર્યવાહી અથવા દસ્તાવેજોમાંથી શોધી કાઢશે કે સમાપ્તિ માટેનો સાચો આધાર શું છે. જો, આમ, તપાસ કરવામાં આવે તો, આદેશમાં કારણ અથવા પરિણામમાં શિક્ષાત્મક સ્વાદ હોય છે, તો તે બરતરફી છે. જો તે આ પરીક્ષણથી ઓછું પડે, તો તેને સજા ન કહી શકાય. તેને થોડું અલગ રીતે કહીએ તો, માલિક ગેરવર્તણૂકથી અને ગુનેગાર નોકરની સેવાને સમાપ્ત કરવાની પરિણામી ઈચ્છનીયતાથી સંતુષ્ટ હોવાને કારણે અસરગ્રસ્ત સમાપ્તિ એ બરતરફી છે, પછી ભલે તેને કાયદાકીય રીતે સ્થાયી આદેશ હેઠળ (દોષી) નિર્દોષ આદેશ સાથે (ફરજ મુકિત) સમાપ્ત કરવાનો અધિકાર હોય. આવા કિસ્સામાં આધારો (કુદરતી) ઔપચારિક ક્રમથી અલગ કાર્યવાહીમાં નોંધવામાં આવે છે કે કેમ તે તેની પ્રકૃતિથી અલગ નથી. ન તો હકીકત એ છે કે, અપરાધથી (ગુનો પુરવાર) સંતુષ્ટ થયા પછી, (માલિક) માસ્ટર તપાસ છોડી દે છે અને સમાપ્ત કરવા માટે આગળ વધે છે. કથિત ગેરવર્તણૂક અને તેની અને સેવાની

સમાપ્તિ વચ્ચેના જીવંત જોડાણને ધ્યાનમાં રાખીને નિષ્કર્ષ બરતરફી છે, ભલે સરળ (ફરજમુકિત) સમાપ્તિ પર સંપૂર્ણ લાભ આપવામાં આવે અને બિન-હાનિકારક પરિભાષાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે.

પજ. તેનાથી વિપરીત, જો આ ગેરવર્તણૂકની શંકા હોય તો પણ ગુરુ કહી શકે છે કે તે તેના વિશે ચિંતા કરવા માંગતો નથી અને તેના અપરાધમાં ન જઈ શકે પરંતુ તે માણસને ન રાખવા જેવું લાગે છે જેનાથી તે ખુશ નથી. તે કદાચ તપાસ કરવાનું પસંદ ન કરે અથવા શંકાસ્પદ નોકરને ચાલુ રાખવાનું જોખમ ન લે. પછી તે બરતરફી નથી પરંતુ (ફરજ મુકિત) સમાપ્તિ સરળ છે, જો તેના સંપૂર્ણ અંતિમ લાભો પર કારણોનો કોઈ હાનિકારક રેકૉર્ડ અથવા શિક્ષાત્મક આર્થિક કટ-બેક જોવા ન મળે. કારણ કે, હકીકતમાં, ગેરવર્તણૂક એ ડિસ્ચાર્જમાં ગતિશીલ પરિબળ નથી. આપણે અહીં અન્ય કાલ્પનિક પરિસ્થિતિઓનો પીછો કરવાની જરૂર નથી.

એ. જી. બેન્જામિન વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા (૧૯૬૭ (૧) એલએલજે ૭૧૮ (એસસી) માં વાસ્તવિક સ્થિતિ નીચે મુજબ હતી:

"આરોપ પત્ર બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો, ખુલાસો પ્રાપ્ત થયો હતો અને તપાસ અધિકારીની પણ નિમણૂક કરવામાં આવી હતી પરંતુ તપાસ પૂર્ણ થાય તે પહેલાં, કાર્યવાહીને એમ કહીને પડતી મૂકવામાં આવી હતી કે "વિભાગીય કાર્યવાહીમાં ઘણો વધુ સમય લાગશે અને અમને ખાતરી નથી કે તમામ ઔપચારિકતાઓ પાર કર્યા પછી, અમે આરોપી સાથે તે રીતે વ્યવહાર કરી શકીશું કે જેના તે હકદાર છે".

તે કિસ્સામાં, (બરતરફી) સમાપ્તિનો આદેશ શિક્ષાત્મક ન હોવાનું માનવામાં આવ્યું હતું. આ ગુણોત્તર પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ સુખ રાજ બહાદુર (એ. આઈ. આર. ૧૯૬૮ એસ. સી. ૧૦૮૯) માં અપનાવવામાં આવ્યો હતો અને તે નીચે પ્રમાણે તારણ કાઢવામાં આવ્યો હતો:

"ખાતાકીય તપાસ આરોપપત્ર રજૂ કરવાના તબક્કાથી આગળ વધી ન હતી અને ત્યારબાદ પ્રતિવાદીએ તેનો ખુલાસો આપ્યો હતો. તપાસ આગળ ધપાવવામાં આવી

ન હતી; કોઈ પણ તપાસ અધિકારીની કોઈ (કાર્યવાહી) બેઠક થઈ ન હતી, કોઈ પુરાવા નોંધવામાં આવ્યા ન હતા અને ઈકિવટી પર કોઈ નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા ન હતા.

ધનંજય વિ. ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ ઓફિસર, જિલ્લા પરિષદ, જાલના (૨૦૦૩ (૨) એસ. સી. સી. ૩૮૬) અને મેથ્યુ પી. થોમસ વિ. કેરળ સ્ટેટ સિવિલ સપ્લાય કોર્પોરેશન લિમિટેડ અને અન્ય જેવા અન્ય કેટલાક કિસ્સાઓમાં સેવાની સમાપ્તિ સરળ (અને) અન્યો. શિક્ષાત્મક છે કે કેમ તે પ્રશ્નની તપાસ કરવામાં આવી છે. (૨૦૦૩ (૩) એસસીસી ૨૬૩). પ્રોબેશનના સમયગાળા દરમિયાન પસાર કરવામાં આવેલ સમાપ્તિ સરળીકરણનો આદેશ અવિરત ચર્ચા પેદા કરી રહ્યો છે. દીપ્તિ પ્રકાશ બામર્જી વિરુદ્ધ સત્યેન્દ્ર નાથ બોઝ નેશનલ સેન્ટર ફોર બેઝિક સાયન્સિસ, કલકત્તા (૧૯૯૯ (૩) એસ. સી. સી. ૬૦) અને પવનેન્દ્ર નારાયણ વર્મા વિરુદ્ધ સંજય ગાંધી પીજીઆઈ ઓફ મેડિકલ સાયન્સિસ (૨૦૦૨ (૧) એસ. સી. સી. ૫૨૦) કેસમાં આ અદાલતના તાજેતરના બે નિર્ણયો અગાઉના મોટાભાગના નિર્ણયોના (અવલોકન) સર્વેક્ષણ પછી આ પ્રશ્નને સ્પર્શતા હતા કે (બરતરફી) સમાપ્તિના આદેશને ક્યારે સરળ ગણી શકાય અને ક્યારે તેને શિક્ષાત્મક ગણી શકાય અને પ્રોબેશનના સમયગાળા દરમિયાન રજા આપવામાં આવેલા કર્મચારી સાથે ક્યારે કલંક જોડવામાં આવે છે. બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલે તેમની સંબંધિત દલીલોના સમર્થનમાં અથવા તેમાં જણાવેલા સિદ્ધાંતોને વર્તમાન કેસની હકીકતો સાથે લાગુ કરવાના હેતુથી તેમને અલગ પાડવા માટે આ નિર્ણયોનો ઉદ્દેશ કર્યો હતો અને તેના પર આધાર રાખ્યો હતો. દીપ્તિ પ્રકાશ બેનર્જી (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં વિવિધ નિર્ણયોનો ઉદ્દેશ કર્યા પછી એવું સૂચવવામાં આવ્યું હતું કે ગેરવર્તણૂકના આરોપો પર (બરતરફી) સમાપ્તિના સરળ આદેશને ક્યારે "પાયા" તરીકે ગણવામાં આવે છે અને ક્યારે ફરિયાદો માત્ર આવા સરળ આદેશને પસાર કરવાના હેતુ તરીકે હોઈ શકે છે. ઉપરોક્ત ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૨૧ માં એક તફાવત આ રીતે સમજાવવામાં આવ્યો છે:

"જો ગેરવર્તણૂકની તપાસમાં, અધિકારીની પીઠ પાછળ અથવા નિયમિત વિભાગીય તપાસ વિના તારણો પર પહોંચ્યા હોય, તો બરતરફીના સરળ આદેશને આરોપો પર "પાયાના" તરીકે ગણવામાં આવે છે અને તે ખરાબ હશે. પરંતુ જો તપાસ હાથ ધરવામાં ન આવી હોત, તો કોઈ તારણો મળ્યા ન હોત અને નોકરીદાતા તપાસ કરવા માંગતા ન હતા, પરંતુ તે જ સમયે, તેઓ જે કર્મચારી સામે ફરિયાદો હતી તેને ચાલુ રાખવા માંગતા ન હતા, તે માત્ર હેતુનો કેસ હશે અને આદેશ ખરાબ નહીં હોય. જો નિયોક્તા નિયમિત વિભાગીય કાર્યવાહીમાં વિલંબને કારણે આક્ષેપોના સત્યની તપાસ કરવા માંગતા ન હોય અથવા તેમને પૂરતા પુરાવા મેળવવાની શંકા હોય તો પણ આવી જ સ્થિતિ છે. આવા સંજોગોમાં, આરોપો એક હેતુ હશે અને પાયો નહીં અને સમાપ્તિનો સરળ આદેશ માન્ય રહેશે. નિર્ણયોની લાંબી હરોળમાંથી આપણને એવું લાગે છે કે (બરતરફી) સમાપ્તિનો આદેશ સરળ છે કે શિક્ષાત્મક છે તે આખરે દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને નક્કી કરવું પડશે. ઘણી વખત (બરતરફી) સમાપ્તિ ક્રમના સંબંધમાં પાયો અને હેતુ વચ્ચેનો તફાવત કાં તો પાતળો હોય છે અથવા ઓવરલેપિંગ હોય છે. એક અથવા બીજી શ્રેણીમાં આવતા સમાપ્તિ સરળીકરણના આદેશોને વર્ગીકૃત અથવા કડક રીતે વર્ગીકૃત કરવું મુશ્કેલ હોઈ શકે છે, જે સમાપ્તિ સરળીકરણના આદેશને પસાર કરવા માટેના પાયા તરીકે ગેરવર્તણૂકના આધારે અથવા સેવામાં ચાલુ રાખવા માટે અયોગ્યતાના હેતુ પર આધારિત છે.

આ પાસાઓ તાજેતરમાં હરિયાણા રાજ્ય અને અન્ય વિ. સત્યેન્દ્ર સિંહ રાઠોડ [૨૦૦૫ (૭) એસસીસી ૫૧૮] માં પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યા હતા.

ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા તથ્યોની પૃષ્ઠભૂમિમાં સમાપ્તિના આદેશને દોષિત ઠેરવી શકાતો નથી. ઉચ્ચ અદાલતે યોગ્ય રીતે દખલ કરવાનો ઈનકાર કર્યો હતો. આપણને અલગ ડ્રજિકોણ અપનાવવાનું કોઈ કારણ દેખાતું નથી. તદ્દનુસાર અરજીઓ રદ કરવામાં આવે છે.

અરજીઓ ફગાવી દેવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.